AUGUSTISSIMI REGIS WURTTEM

GUILIELMI
FESTUM NATALITIUM

DIE XXVII SEPT.

POST CONCIONEM SACRAM

IN AULA NOVA

ORATIONE SOLENNI CELEBRANDUM

INDICIT

RECTOR ET SENATUS

LITERARUM UNIVERSITATIS TUBINGENSIS

PRAEMITTITUR

DE COLLECTIONIBUS QUIBUSDAM JURIS GRAECORUM CANONICI TUBINGENSIBUS

NOTITIA LITERARIA

TUBINGAE

APUD ERNESTUM EIFERTUM

MDCCCXXVII

27

Nostrae aetatis non ultima laus ea esse videtur, quod veterum monumentis, quae dudum cognita feruntur, non contenta, alia atque alia sedulo anquirit, ex quibus suam orbis antiqui cognitionem vel uberiorem efficere possit, vel accuratiorem.

Quod studium eventu suo nequaquam caruisse, neminem latet, eruditionis, immo humanitatis studiosum. In lucem protracta artis monumenta, uno admirantium ore excepta religioseque salutata; protracti scriptores, non prima quidem praestantiae nota insignes, nihilominus ita comparati, ut doctorum desideriis aliquammultis satisfacere posse videantur.

In hoc certamen Nostrates quoque descendere posse, nuperrime a nobis editus scriptor ostendit, extremi imp ·i orientalis orator politicus.

Nunc animus est, Lectores, ejusdem imperii primum aevum lustrando brevem succinctamque narrationem instituere

DE COLLECTIONIBUS QUIBUSDAM JURIS GRAECORUM CANONICI TUBINGENSIBUS.

Habet bibliotheca nostra codices duos manu scriptos, alterum folii forma, ut aiunt, majoris exaratum, alterum octavo minore. Chartaceus uterque, recens, nec satis diligenter scriptus. Minoris charta laevigatissima, majoris vulgata.

I.

Major, signatus Mscpt. N. 193. Cab. 1., primo continet JOANNIS SCHOLASTICI (tempore Justinianeo archiep· ·opi Constantinopolitani) Collectionem

LXXXVII canonum, s. capitulorum, quam posteriorem denominationem Bienero V. ill. placere videmus in libris nuper ab ipso editis: Geschichte der Novellen Justinian's p. 167. all. De collectionibus canonum ecclesiae graecae schediasma litterarium p. 67. Sequitur in eodem codice ejusdem scribae manu HARMENOPULI epitome canonum, pridem edita, cum scholiis. Fuit quondam is codex Martini nostri Crusii, quod idem testatur pag. 1: „Accepi ego M. Martinus Crusius 11 die Septembris 1578 Tybingae: mittente venerabili M. Israele Wielando, Lauffae Ecclesiam Christi regente: qui nactus erat Spirae, ex libris D. Sim. Schardii Jurisc. Μακαρίτου, ibi aliquando Camerae Imp. Assessoris.“ Haec Crusius; de Schardio autem v. JÖCHERI GelehrtenLexicon v., et HUGONIS Compend. d. Litterär-Geschichte. Ed. II. §. 277.

Priorem collectionem (s. LXXXVII Capitula) Joanni tribuendam esse, post Assemanum (Biblioth. jur. orient. T. III. p. 450.) victricibus rationibus monstravit Bienerus in Geschichte der Nov. Just. p. 169 sq., qui scriptor accuratam ibidem horum Capitulorum descriptionem dedit (p. 167—173); cui unum hoc a nobis adjiciendum videtur. Post titulum Collectionis, inscriptiones singulorum canonum praefationemque sequitur in nostro codice

Ἀυτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστῖνος εὐσεβέστατος Αὔγουστος Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Justini nomen scribae manus emendavit, scribendo Ἰουστινιανός.

Joanneae Collectionis rubricas ab Assemano et Bienero, capitula ejusdem XXI a Justellus typis vulgata constat. Integra collectio, plurimis antiquior, cujus tamen plurimae partes in serioris aevi collectiones transiisse dicuntur, in codicibus latet, de quibus v. Bien. l. c. p. 167.

Quare operae pretium videtur, e nostro codice Capitula quaedam, quae neque Justellus, neque Assemanus edidit, emendatiora, si fieri poterit, typis vulgare.

[K. XX.]

Περὶ τοῦ μὴ πέρα τοῦ μέτρου χειροτονεῖν κληρικούς, ἢ κατατάσσειν ἀδιωρίστως *).

Κ'. Μὴ δεῖν πέρα τοῦ δέοντος χειροτονεῖν κληρικούς, ἀλλ' ἐγνωσμένον εἶναι τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὸν ἀρχαῖον κανόνα· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν. ἑαυτῷ τὸν κίνδυνον καὶ τὴν δαπάνην ἐξ οἰκείας περιουσίας, ὅ τε ἐπιχορηγήσας οἰκονόμος, καὶ ὁ τοῦτο ἐπιτρέψας ἐπίσκοπος, ἐπιγράψει μήτε δὲ πάλιν ἐξεῖναι ἀδιωρίστους τινὰς χειροτονεῖν ἢ κατατάσσειν. Εἰ δὲ προέφθασέ τις πέρα τοῦ μέτρου τῆς προσόδου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἐγκατατάξας ἐκ παντὸς ἱερατικοῦ βαθμοῦ, ἐπὶ σχήματος μένειν τοὺς ὄντας, ἄχρις ἂν εἰς τὸν [τὸ] ἀρχαῖον καὶ σύμμετρον τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τάγμα περισταίη, ἵνα καὶ τοῖς οὖσι κληρικοῖς καὶ τοῖς προσιοῦσι πένησιν ἱκανὴ ἔσται ἡ ἐκκλησία ἐπιχορηγεῖν. Ἄδειαν δὲ δίδομεν πᾶσιν, ὁποιαδήποτε τάξει καθεστήκασι καὶ σχήματι βίου, θεωμένοις τι τούτων παραβαινόμενον, μηνύειν ἡμῖν.

[Κα'. XXI.]

Περὶ τοῦ μηδένα δανείζοντα γεωργῷ κρατεῖν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ πόσους **) ὀφείλει τόκους καρποῦσθαι.

Κα'. Μὴ δεῖν τὸν δανείζοντα γεωργῷ κρατεῖν τὴν ἐκείνου γῆν, λαμβάνειν δὲ τόκον διὰ παντὸς τοῦ ἔτους νομίσματος κεράτιον ἕν· εἰ δὲ σῖτος τὸ δανεισθέν, ὀγδόην μοῖραν μοδίου ἐφ' ἑκάστῳ μοδίῳ.

Ὅτι ἡ πλάνη τοῦ συμβολαιογράφου τὰς διαθήκας οὐκ ἀδικεῖ.
Ὅτι ὁ λέγων, τινὰ μὴ ἀγνοεῖν, αὐτὸς συνίσταται τὸ ἐκεῖνον μὴ εἰδέναι.
Ἄλλη διάταξις· περὶ ἐκκλησιῶν ***) κανόνων καὶ προνομίων.

---

*) Priori ω eâdem, ut videtur, manu suprascriptum a. In rubricis capitum, operi præmissis, legitur: καὶ ἀδιαρίστους· τὸν δὲ ταῦτα παραβάντα ἐξεῖναι πάντα αἰτιᾶσθαι καὶ αὐτόν. Hæc græca non valde a nostris diversa exhibet quoque Assemanus Biblioth. jur. orient. T. III. p. 453.

**) Rubr. capp.: πόσον τόκον. Non aliter Assèmanus l. c. p. 453.

***) Recentiori manu suprascriptum [ἐκκλησι]αστικῶν.

[Κβ'. XXII.]

Περὶ τοῦ τάξιν νόμου*) ἐπέχειν τοὺς κανόνας τῶν δ' συνόδων, καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς**) ὅρους τὰς δικαιοδοσίας τῶν πατριαρχῶν καὶ ἐπαρχιῶν φυλάττεσθαι.

Κβ'. Θεσπίζομεν τοίνυν, τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι τῶν ἐν Νικαίᾳ τιη, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει τῶν ρν πατέρων, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, ἐν ᾗ Νεστόριος κατεκρίθη, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ὁμοίως. Τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων τὰ δόγματα καθάπερ τὰς θείας γραφὰς φυλάττομεν, καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν κατὰ τοὺς αὐτῶν ὅρους· τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρότερον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων, τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντίνου πόλεως, τῆς νέας Ῥώμης, δευτέραν ἔχειν τάξιν μετὰ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· τῶν δὲ ἄλλων ἁπάντων προτιμᾶσθαι τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, τῆς ἡμετέρας πατρίδος, καὶ ἔχειν ἀεὶ ὑπὸ τὴν οἰκείαν δικαιοδοσίαν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν.

[Κγ'. XXIII.]

Περὶ τοῦ μὴ βαρύνεσθαι κτήσεις εὐαγοῦς οἴκου ῥυπαρεῖν λειτουργίας,***) χωρὶς ὁδοστρωσίας ἢ γεφυρῶν οἰκοδομῆς.

Κγ'. Θεσπίζομεν, φυλάττεσθαι πρὸς τούτοις καὶ πάντων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίων οἴκων τὰς κτήσεις, μὴ ῥυπαρὰς λειτουργίας ἢ ἐκστραόρδινα οἱαδήποτε ὑπομένειν· εἰ μέντοι ὁδοστρωσίας, ἢ γεφυρῶν οἰκοδομὴ****) ἢ ἀνανεώσεις*****) χρεία γένηται, κατὰ μίμησιν τῶν κτητόρων τὸ τοιοῦτον ἔργον καὶ τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους σεβασμίους οἴκους πληροῦν.

---

*) Rubr. capp. et Assem. l. c. p. 454 recte νόμων.

**) Rubr. capp. et Assem. ibidem αὐτῶν. Cfr. infr.

***) Rubr. capp.: λειπαραῖς λειτουργίαις. Lege ῥυπαραῖς, coll. Assem. l. c. p. 454. Cfr. infr.

****) L. οἰκοδομῆς.

*****) L. ἀνανεώσεως.

[Κδ. XXIV.]

Περὶ τῆς ποριεθείσης τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις τῶν μ̄ ἐτῶν παραγραφῆς, καὶ τῆς τῶν ληγάτων καὶ κληρονόμων *) ἀπαιτήσεως.

Κδ. Ἀντὶ δὲ τῶν χρονίων παραγραφῶν τῶν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐνιαυτῶν, καὶ ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σεβασμίοις οἴκοις μόνην τὴν τῶν μ̄ ἐνιαυτῶν παραγραφὴν ἀντιθέσθαι προστάττομεν, τοῦ τοιούτου φυλαττομένου καὶ ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῶν ληγάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν τῶν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλιμπανομένων.

[Κέ. XXV.]

Περὶ τῶν διατυπούντων ἐν διαθήκαις πρᾶξιν εὐσεβῆ **) προελθεῖν, καὶ ὅτι ἀμελούντων τῶν κληρονόμων ὑπὸ τῶν κατὰ χώραν ἐπισκόπων ἀναγκασθήσονται, εἰ καὶ *) μάλιστα παρὰ τῶν διαθεμένων ἢ δωρημάτων ****) ἀπηγορεύθη αὐτοῖς.**

Κέ. Εἴ τις κατασκευὴν σεβασμίου οἴκου, εὐκτηρίου, ἢ ξενῶνος, ἢ πτωχείου, ἢ ὀρφανοτροφείου, ἢ νοσοκομείου, ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου ἐν τελευταίᾳ βουλήσει γενέσθαι διατυπώσει, τὸ εὐκτήριον μὲν εἴσω πέντε ἐνιαυτῶν πληροῦσθαι κελεύομεν, προνοίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος· καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὁ διαθέμενος ὁρίζει τοὺς ὀφείλοντας ξενοδόχους, ἢ πτωχοτρόφους, ἢ ἄλλους τοιούτους διοικητάς, εἴτε τοῖς ἰδίοις κληρονόμοις τὴν τοιαύτην ἐπιλογὴν παράσχοι, κελεύομεν τρόποις ἅπασι τοῖς κληρονόμοις τὰ διατυπωθέντα πληροῦν, τῶν κατὰ τόπων ἐπισκόπων ἐποπτευόντων, εἰ καλῶς ἡ διοίκησις προβαίνει, καὶ εἰ εὕρωσι μὴ χρησίμους εἶναι τοὺς διοικητάς, ἄδειαν ἔχει *****), ἄνευ ζημίας ἄλλους ἀντ' αὐτῶν ἐπιτηδείους ποιεῖν. Ἐν ταῖς τοιαύταις γὰρ πάσαις εὐσεβέσι βουλήσεσι τοὺς ὁσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους βουλόμεθα προνοεῖν, ὥστε πάντα κατὰ τὴν τοῦ τελευτήσαντος βούλησιν προβαίνειν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τῶν διαθεμένων ἢ δωρησαμένων ἀπηγορεύθη αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ταῦτά τινα μετουσίαν. Εἰ δὲ εἰ ταῦτα κελευσθέντες ποιῆσαι ἅπαξ καὶ δὶς παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῶν τόπων καὶ τῶν τούτῳ

---

*) Rubr. capp. et Assem. l. c. κληρονομιῶν. Cfr. infr.

**) Rubr. capp. εὐσεβεῖ. Pro προελθεῖν Bienerus προσελθεῖν.

***) Rubr. capp.: τὰ μάλιστα. Cfr. infra.

****) Rubr. capp.: δωρησαμένων. Cfr. infr.

*****) L. ἔχειν.

οἰκονόμων διὰ δημοσίων προσώπων ὑπομνησθέντες ἀπέρθονται τὰ διατυπωθέντα πληρῶσαι, κελεύομεν τούτους ἅπαν τὸ κέρδος τὸ καταλειφθὲν αὐτοῖς παρὰ τοῦ ταῦτα κελεύσαντος ἀπολλῦναι, τοὺς δὲ ὁσιωτάτους ἐπισκόπους τῶν τόπων πάντα τὰ πράγματα πάσαις ὡς εἴρηται ταῖς εὐσεβέσιν αἰτίαις ἀφορισθέντα μετὰ καρπῶν καὶ ἐπαυξήσεων τοῦ μέσου χρόνου καὶ τοῦ μνημονευθέντος κέρδους ἐκδικεῖν, καὶ ἅπερ ὁ διαθέμενος διετύπωσε, πληροῦν· καὶ παντὶ δὲ ἑτέρῳ ἄδεια ἔστω, τὴν τοιαύτην ζήτησιν κινεῖν, καὶ σπουδάζειν, ἵνα τρόποις ἅπασιν αἱ τοιαῦται εὐσεβεῖς αἰτίαι πληρωθῶσιν. Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλελειμμένα μὴ πληρώσῃ, λέγων, τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν μὴ ἀρκεῖν, ταύταις κελεύομεν, παντὸς τοῦ Φαλκιδίου μέρους σχολάζοντος ὅσον δήποτε εὑρεθῇ, ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ προχωρεῖν προνοίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου εἰς τὰς αἰτίας, ἃς καταλέλειπται.

[Κή. XXVIII.]

Περὶ τῶν τὰ ψηφίσματα τῶν ἐπισκόπων ἐπιδιδοῦντα *), ὅπως χρὴ **) γενέσθαι ***).

Κή. Περὶ διοικήσεως καὶ προνομίων καὶ ἄλλων διαφόρων κεφαλαίων, εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους εὐαγεῖς οἴκους ἀνηκόντων, ἤδη μέν τινα διετυπώσαμεν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος τὰ περὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν, πρῶτον ἐν διαφόροις διατάξεσι διατυπωθέντα μετὰ τῆς προσηκούσης παραινέσεως τῷ δὲ ****) περιλαβεῖν τῷ νόμῳ συνείδομεν.

Θεσπίζομεν τοίνυν, ὁσάκις ἂν χρεία γένηται, ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι, τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς τῆς πόλεως ἐπὶ τρισὶ προσώποις ψηφίσματα ποιεῖν, προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, κινδύνῳ τῶν ἰδίων ψυχῶν, ὡς οὐ διὰ δόσιν, ἢ ὑπόσχεσιν, καὶ τὰ ἑξῆς, ἀλλ' εἰδότες αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς καὶ καθολικῆς πίστεως, καὶ σεμνοῦ βίου, καὶ γράμματα εἰδέναι, τούτους ἐπελέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ γαμετὴν οὐδὲ παῖδας κέκτηνται, ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν τις ἐξ αὐτῶν γαμετὴν ἔσχε, καὶ αὐτὴν μίαν καὶ πρώτην καὶ οὐκ ἀπηγορευμένην νόμοις ἡμῶν ἢ ἱεροῖς

---

*) Rubr. capp.: ἐπιδιδόντα. Lege ἐπιδιδόντων. Assem. l. c. ἐπιδιδούντων.

**) Rubr. capp.: δεῖ.

***) In marg. additum recentiore manu: ἴσον θείας διατάξεως, ἧς ἡ ἀρχή. Cfr. similia apud Assemanum l. c.

****) l. τῷδε.

κανόσι, καὶ οὐδὲ βουλευτὴν ἢ ταξεωτὴν τοῦτον εἶναι γινώσκουσιν, ἢ εἴπερ βουλευτικῇ ἢ ταξεωτικῇ τύχῃ ὑποκείμενος, οὐχ ἧττον ιε̅ ἐνιαυτῶν ἐν μοναστηρίῳ μοναχικὸν βίον ἐπανήρατο, καὶ ὅτι οὐχ ἧττον λε̅ ἐνιαυτῶν τῆς ἡλικίας ἔχει τὸ ἐπιλεγὲν πρόσωπον, ἵνα ὁ βελτίων χειροτονηθείη κινδύνῳ τοῦ χειροτονοῦντος. Οὕτω μέν τοι τὸν ἐλευθερωθέντα τῆς βουλῆς τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας ἑαυτῷ παρακατασχεῖν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῇ βουλῇ καὶ τῷ δημοσίῳ. Διδόαμεν δὲ ἄδειαν τοῖς τὰ ψηφίσματα ποιουμένοις, εἴτινα κοσμικὸν δίχα βουλευτοῦ ἢ ταξεωτοῦ ἄξιον εἶναι νομίσωσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις δύο κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι· καὶ οὕτω τοῖς κληρικοῖς οὐκ ἔλαττον τριῶν μηνῶν αὐτὸν συναριθμηθέντα, καὶ τοὺς ἁγίους κανόνας καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν διδαχθέντα χειροτονηθῆναι.

II.

Minor codex, quem supra descripsimus, praeter monachica quaedam, *) reliquis tractatibus intermixta, tres habet collectionos juris canonici, quas deinceps describemus. Notatur hic liber: Jus canon. byz. Infra: uu. 154. Fuit Martini Crusii, qui p. 9. post primum tractatum monachicum haec scripsit: „Εὐχαί, vel εὐχολόγιον. Donavit mihi M. Martino Crusio Tybingae 18 Jul. 1597. hunc librum ὁ ὁσιώτατος κύριος Συμεὼν Calogerus, ex Monasterio τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς, in Chimara, regione Macedoniae.“

Sequitur Collectionum hujus codicis canonicarum accuratior descriptio. Sunt autem tres.

*) Tria sunt ista monachica. I. (p. 1—8.) Λόγος περὶ μετανοίας. Initium: Ἀναχωρητής τις ἦν ἔν τινι τόπῳ ἐπὶ τὸ τῆς ἐρήμου μέρος. Finis: Καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν συγχώρησιν διδόντος. II. Tractatus sine titulo (p. 29—56), cujus initium: Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὀφείλει εἶναι τύπος ἀγαθὸς τῶν πάντων καὶ ἐγκρατής. Finis: Κακοπάθειαν μετιέναι, ἀγωγῇ τοίᾳδε προσήκουσαν. Est, sic videtur, viri sancti cum discipulo colloquium asceticum. III. Tractatus περὶ μαλακίας (p. 149—154). Initium: Ὁ μαλακίαν πράξας, ξηροφαγείτω ἡμέρας τεσσαράκοντα. Finis: Ἵνα μὴ τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ᾖ πονηρόν, καὶ ἁμαρτία γίνηται. Fuit is tractatus majoris libri pars. In margine enim conspiciuntur titulorum numeri νζ̅, νη̅, νθ̅, ξα, ξα̅, ξβ̅, ξγ̅.

I. *Συνοδικοὶ καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου.*

Hunc titulum, post rubricas demum (p. 58) occurrentem, Collectioni nos imposuimus. Jamque primo loco rubricae conspiciuntur CCXXXIV (p. 11—28). Sequuntur ipsi canones p. 58—147. Apponimus rubricas viginti priores, et viginti posteriores; ipsae autem rubricae inscribuntur: *Πίναξ ἀκριβὴς τοῦ παρόντος νομίμου, ὅπως τὸ ζητούμενον εὕρῃς εὐκόλως.*

Rubricae viginti priores.

α. Περὶ τῶν χειροτονούντων παρ' ἐνορίας [ὑπερορίαν, coll. p. 58].

β. Περὶ τῶν ἐν χρήμασι χειροτονούντων.

γ. Περὶ ἱερωμένυ, ἐὰν τύψῃ πιστὸν ἢ ἄπιστον.

δ. Περὶ κληρικοῦ τοῦ διδόντος ἐγγύας.

ε. Περὶ κληρικοῦ, ἐὰν ἐπίσκοπον κατὰ πρόσωπον ἀρχόντων ὑβρίσῃ.

ϛ. Περὶ κληρικοῦ, ἐὰν βάλῃ ἄρχοντας ἢ αὐθέντας εἰς παράκλησιν μητροπολίτου.

ζ. Περὶ ἑκουσίου φόνου.

η. Περὶ ἀκουσίου φόνου.

θ. Περὶ τῶν λῃστὰς φονευόντων καὶ εἰς πόλεμον ἀπερχομένων.

ι. Περὶ ἱερέως φόνον κατεργασαμένου.

ια. Περὶ τοῦ τὸν Χριστὸν ἑκουσίως ἀρνησαμένου χωρὶς ἀνάγκης.

ιβ. Περὶ ἑκουσίας ἀρνήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν διὰ βασάνων.

ιγ. Περὶ γοήτων καὶ μάγων καὶ μάντεων καὶ κηροχυτῶν καὶ μολυβδοχυτῶν.

ιδ. Περὶ ἱερέως μαντευτοῦ.

ιε. Περὶ τῶν ἀπερχομένων ἐπὶ μαντεύματα.

ιϛ. Περὶ τῶν ἀπερχομένων εἰς τὰς Αἰγυπτίας διὰ μαντείας.

ιζ. Περὶ τῶν μαντευομένων διὰ κριθῶν καὶ κοκκίων.

ιη. Περὶ τῶν βασταζόντων φυλακτὰ ἀποβότανα ἢ ἄλλο τι, ἢ βάμματα τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ζώοις αὐτῶν ἐπιθετοῦσιν [ἐπιθετούντων] διὰ βάσκανον.

ιθ. Περὶ τῶν καλεσαμένων μάγας πρὸς βλάβην ἀνθρώπων.

κ. Περὶ τῶν ἀρκούδας ἢ ἄλλα θηρία συρομένων εἰς παίγνιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλάβην τῶν ἀπλουστέρων ποιοῦντας [ποιούντων], καὶ ἄλλων πλείστων κακοποιῶν μαντευμάτων.

Rubricae viginti posteriores.

σιϛ. Περὶ ἱερέως βαπτίσαντος μετὰ τὸ φαγεῖν ἄνευ ἀνάγκης, ἢ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ.

σιζ. Περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, πόθε ὀφείλει γίνεσθαι.

σιη. Περὶ ἱερέως θέλοντος βαπτίσαι τὸ παιδίον του, ἐὰν οὐκ ἔστιν ἄλλος ἱερεύς.

σιθ. Περὶ ἱερέως θέλοντος εὐλογῆσαι τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μὴ ὄντος ἄλλου ἱερέως.

σκ. Περὶ πόσας προσφορὰς προσκομίζειν δεῖ.

σκα. Περὶ διακόνου, πῶς οὐκ ἐπαίρει μερίδα.

σκβ. Περὶ τοῦ μὴ εὐλογεῖν τὸν ἱερέα ἐν τῇ προθέσει, ὅταν λέγει τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως.

σκγ. Περὶ τῶν μὴ νηστευόντων τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ πᾶσαν τετράδα καὶ π̅α̅ρ̅ᾶ̅ [sic] χωρὶς ἀσθενείας.

σκδ. Περὶ μοναχῶν, ὅτι καὶ τὰς δευτέρας φυλάττειν δεῖ, ὡς καὶ τὰς τετραδοπαρασκευάς.

σκε. Περὶ τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων καὶ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, εἰ ἔξεστι καταλῦσαι.

σκϛ. Περὶ τῆς ἡμέρας τῶν Φώτων εἰ χρὴ καταλῦσαι.

σκζ. Περὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ τὸν σεπτέμβριον.

σκη. Περὶ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, πῶς χρὴ νηστεύειν καὶ διαιτᾶσθαι ἐν αὐτῇ ἐν τῷ γεύματι.

σκθ. Περὶ τοῦ πότε ἐσθίομεν ὀψάριον ἐν τῇ μεγάλῃ μῇ.

σλ. Περὶ τοῦ ἐσθίοντος ὀψάριον τοῦ Λαζάρου.

σλα. Περὶ τῆς νηστείας τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῆς θεοτόκου, τὸ δωδεκαπενταύγουστον.

σλβ. Περὶ τοῦ ποῦ καὶ πότε καταλύεται ἡ νηστεία τῶν τετραδοπαρασκευῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ.

σλγ. Περὶ τοῦ πότε καὶ πῶς ὀφείλουσιν οἱ ὀρθῶς βιοῦντες Χριστιανοὶ μεταλαμβάνειν.

σλδ. Περὶ πνευματικῆς συγγενείας.

σλε. Περὶ ἑτέρας πνευματικῆς συγγενείας.

Sequuntur p. 58—147 ipsi canones, neque rubricarum semper ordine, neque omnes, sic videtur, in rubricis promissi. Initium: Ὁ χειροτονῶν ὑπερορίαν. Finis: Χριαζόμενος αὐτό. De auctore hujus Collectionis, nec non de tempore, quo facta est, nihildum nobis licuit exputare.

II. Tractatus XVI paginarum (p. 157—172), sine Titulo, quem tamen hunc fuisse auguramur: De cognatione et de gradibus prohibitis. Initium: Ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε τάξεις· πρώτην, τὴν ἐξ αἵματος· δευτέραν, τὴν ἐξ ἀγχιστείας, ἤγουν τῆς κοινῶς λεγομένης συμπενθερίας· καὶ τρίτην, τὴν ἐκ τριγενείας, συμπενθερίαν ὑπάρχουσαν καὶ αὐτήν, ἐκ τριῶν γενῶν· τετάρτην, ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· καὶ πέμπτην, τὴν ἐξ υἱοθεσίας, ἥτις γίνεται μετὰ εὐχῶν ἱερῶν. Καὶ ἡ μὲν ἀφ' αἵματος καὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς υἱοθεσίας, ἐπίσης κωλύονται εἰς τοὺς κατιόντας, μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ· καὶ λύεται εἰς τὸν ὄγδοον· θεωροῦνται δὲ καὶ οἱ βαθμοὶ ἀκριβῶς. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας οὐ χρεία ὑπάρχει βαθμῶν, ἀλλὰ θεωρεῖται μόνον τὸ ἀσύγχυτον· λύεται γὰρ καὶ ἕκτος, καὶ κωλύεται καὶ ἕβδομος, καθὼς μέλλομεν ἔμπροσθεν δηλῶσαι, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τριγενείας· καὶ ἐπειδὴ ἐδείξαμεν, ὅτι πέντε συγγένειαι ὑπάρχουσιν, εἴπωμεν πρῶτον περὶ τῆς ἐξ αἵματος. Jam sequuntur quinque promissa capita.

Finis: Ἤδη δὲ καὶ τὰ τούτων διαγράμματα σχεδιάσωμεν. Quo promisso num steterit auctor, ignoramus. De collectionibus Nostrae similibus videndus Bienerus in schediasmate literario de Collectionibus canonum ecclesiae graecae, p. 69 sq. Tempus et auctor nostri libelli nos latet.

III. Κεφάλαια διάφορα καὶ ἐκλογαὶ ἐξ ἑτέρων κανόνων τοῦ νόμου: I. e. Capitula varia et excerpta ex aliis Canonibus legis.

Sunt paginae XCIV (p. 181—274), simillimâ ei, qua primi tractatus rubricae, manu exaratae, multis scribendi compendiis. Formam consiliumque cum auctore libri aperit inscriptio, summo paginae primae margini imposita:

Αἱ ἐρωταποκρίσεις αὗται αἱ πλεῖσται εἰσὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Μάρκου Ἀλεξανδρείας. Habemus ergo plurimorum auctorem, Marcum, Alexandriae patriarcham. Jam vero, quod formam libri erotematici attinet, primo capitula extra ordinem e Marco repetita conspiciuntur, secundum quae omnis quaestionum responsorumque farrago dispescitur. Ea forma brevi post (p. 199) deserta, redit in fine libelli (p. 246 sqq.). In media illa parte, ubi canones varii generis simpliciter, non interrogando respondendoque, repetuntur, saepius occurrit Zonarae et Balsamonis ἑρμηνεία, etc. In ultimâ (erotematica) parte (p. 268) occurrit Domini Symeonis Thessalonicensis interrogatio περὶ ἱεροσύνης. Initium (p. 191): Κεφάλαιον αον. Ἱερεὺς ἐὰν ἐξ ἀμελείας χύσῃ τὰ ἅγια δῶρα, ἔχει ἐπιτίμιον χρόνους τρεῖς κ. τ. λ. Ἐρώτησις· ἐὰν ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου δίσκου χυθῇ τι κατὰ γῆς, ποίαν τηνικαῦτα ὁ ἱερουργῶν ἀγανάκτησιν ὑποστήσεται; Ἀπόκρισις· Ἐπεὶ ἄλλη δόξα ἐστὶν ἡλίου, καὶ ἄλλη σελήνης, καὶ τῶν κατὰ γῆς χυθέντων ἁγιασμάτων ἐστὶ διαφορά. Εἰ μὲν γὰρ κ. τ. λ. Pag. 183: Ἄλλο κεφάλαιον. Ἐὰν ἱερεὺς ἀμελήσῃ τὰ ἐγχειρισθέντα αὐτῷ ἅγια κ. τ. λ. Ibidem Κεφάλαιον ρξά. Ἱερεὺς παρθενεύων φυλαττέσθω ἀπὸ συντυχίας γυναικῶν κ. τ. λ. Finis (p. 274): Καὶ ἐξερεύνησα ἀκριβῶς τὰ βάθη καὶ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ (sacerdotis eligendi), καὶ εὗρον ἄξιον τῆς ἱεροσύνης. Καὶ μαρτυρῶ αὐτὸν μάλα σαφῶς ἄξιον, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Atque haec quidem hactenus. Nunc enim dicemus, quid huic nostrae scriptioni qualicunque occasionem dederit; eoque dicemus succinctius, quo magnificentior res est, quam ornare quidem dicendo atque illustrare volumus, satisfacere tamen animo voluntatique vix valemus. Instant REGIS AUGUSTISSIMI, PATRIS PATRIAE, sacra natalitia, nullis laeta magis ac festa, quam iis, qui IPSIUS auspiciis tuti beatique, in hac academia, ab IPSO auctâ ornatâque, literarum studiis docendo discendove incumbunt.

Hunc diem literarum nostra universitas publicâ oratione, quam

THEOPHILUS LUCAS FRIDERICUS TAFEL,

LITT. ANTIQUU. P. P. O.,

ad recolendam CHRISTIANI FRIDERICI SCHNURRERI, nuper Cancellarii, memoriam habiturus est,

cras, XXVII Sept., post concionem sacram in Aula nova rite solenniterque celebrabit.

Ad quem actum, votis pro incolumitate Principis patriaeque consecrandum, proceres civitatis, qui inter nos degunt, generosissimos, commilitones carissimos, omnes rerum nostrarum fautores colendissimos, eo, quo par est, verborum honore, evocamus invitamusque.

P. P. S. S. rectorali Tubingae a. d. XXVI. Sept. MDCCCXXVII.